

EUHARISTIA CA TAINĂ A REFACERII ȘI ÎNNOIRII NOASTRE ÎN HRISTOS, POTRIVIT TEOLOGIEI PĂRINTELUI DUMITRU STĂNILOAE

Diac. drd. Andrei-Mihai Zaiet

La începutul secolului XX, pe teritoriul țării noastre Dumnezeu rânduiește să se nască una dintre marile personalități din cadrul învățământului teologic: părintele Dumitru Stăniloae. Acesta vorbește în teologia sa despre modalitatea în care omul, ființa creată de Dumnezeu în chip deosebit cu o diferențiere înăscută, ce îi descoperă superioritatea față de restul creației: chipul nemuritor al lui Dumnezeu. Prin Întrupare și consecințele acesteia, Hristos ridică în Sfânta Treime umanul schimbat, pe baza comuniunii cu acesta, datorită chipului Său etern prezent în firea umană ce se dezvoltă până la asemănarea cu Sine. În continuitatea lucrării lui Dumnezeu în lume, Hristos rânduiește în Biserică Sfintele Taine, ca lucrări sfințitoare și de ancorare a oamenilor în păstrarea unei comuniuni eterne cu *Piatra cea din capul unghiului*. Euharistia este fără îndoială una dintre Tainele pe care Hristos le lasă ca un tezaur celor pentru care a venit El în lume. Duhul Sfânt este Cel care dă mărturie despre lucrarea lui Dumnezeu în Taine și despre continuarea neîntreruptă a acesteia în Biserică. Potrivit părintelui Dumitru Stăniloae, Euharistia este Taina care înnoiește umanul prin excelență. Chipul Botezului strălucește prin Euharistie și înaintează prin Taine în general spre deplina comuniune a omului cu Dumnezeu. În centrul Sfintelor Taine este așezată Euharistia, însă nu ca o suficiență de sine, ci ca o componentă armonică ce le ține pe toate celelalte într-o legătură pleneră. Împărtășirea asemenea Botezului, poate fi socotită *o taină a morții și învierii*. Noi murim față de păcat prin Botez și ne ridicăm împreună cu Hristos la viața nouă, deschisă prin accesul în Împărăția lui Dumnezeu. Prin Euharistie ne împărtășim de Hristos în plinătatea lucrării Sale. De cele mai multe ori, teologii repetă expresia potrivit căreia noi ne împărtășim cu Hristos Cel mort și înviat.

În cele ce urmează voi face o analiză asupra efectelor pe care le produce Euharistia în viața creștină, potrivit gândirii părintelui Dumitru Stăniloae. Teologul nostru arată că Euharistia nu este o simplă repetiție sau o formă de împăcare între Dumnezeu și om printr-un mister neclar, ci că prezența reală a lui Hristos euharistic împlinește umanul la nivelul superior de comuniune, de moarte împreună cu Hristos și înviere împreună cu El. Acest efect de înnoire

începe aici în această viață și continuă să dezvolte umanul până la intrarea în Împărăție. Împărtășirea este taina înnoirii noastre și începutul unei vieți noi împreună cu Hristos. Mărturisirea făcută prin Taina premergătoare acestei cuminecări, ne arată raportul strâns dintre Euharistie și celelalte Sfinte Taine.

Dumnezeu lucrează atât de real și de străveziu în viața umană prin Euharistie, încât toți cei ce se împărtășesc devin un trup și un sânge cu El. Aceasta este ideea centrală a Euharistiei ca Taină a comuniunii prin excelență și chemare a tuturor la aceasta.

Voi împărți acest studiu în trei părți încercând să prezint aspectul euharistic din teologia părintelui Dumitru Stăniloae, ca înnoire a vieții și unire a omului cu Dumnezeu. Împărtășirea are acest aspect tainic de anticipare a finalului ca nou început. Fiecare Liturghie cheamă persoanele la un dialog de intensitate maximă cu Dumnezeu. Trupul și Sângele Domnului ne indică depășirea hranei obișnuite, a limitelor impuse de stricăciune, aspect arătat de Hristos mulțimilor ce Îl căutau la câteva zile după înmulțirea minunată a celor cinci pâini și doi pești, *Mă căutați nu pentru învățătură, ci pentru că v-am dat pâine să vă săturați* (Ioan 6, 26). Hristos prezintă în fața ascultătorilor superioritatea Euharistiei față de mâncarea obișnuită, care în cele din urmă ne conduce la cunoașterea lui Dumnezeu și a Împărăției Sale.

Euharistia ca înnoire a vieții și unirea credincioșilor cu Dumnezeu

Împărtășirea este anticipată de Botez, de aceea Tainele de inițiere se săvârșesc împreună. Prin realitatea tainică a morții față de păcat, cel care se împărtășește ajunge la un dialog viu cu Hristos. De fapt, începe să cunoască realitatea veșnică, ceea ce este dincolo de lumea prezentă. În cuvintele rostite de preot în momentul împărtășirii credincioșilor se află expresia *spre iertarea păcatelor și spre viața de veci*¹. Deja avem în aceste cuvinte noțiunea deosebită, înnoitoare, iertarea păcatelor. Însă aspectul strâns legat de această iertare este cel al vieții eterne. Viața veșnică este darul ce completează iertarea. Nu se poate vorbi despre o iertare fără finalitate, fără sens și fără reper. Am putea să observăm că moartea față de păcat este prezentă în Euharistie și că „Iisus merge până la moarte din iubire, arătând că nu Se oprește undeva, ci rămâne neîncetat în iubirea Sa; deci instituind în jertfa din iubire taina dăruirii Sale în continuare ca Cel jertfit, deci totodată ca Cel jertfit, deci totodată ca Cel pururea viu prin jertfa Sa.”²

Părintele Stăniloae pune un accent puternic pe starea lui Hristos în permanență ca jertfă euharistică și oferirea acesteia celor care voiesc să-și schimbe viața. În Euharistie timpul se apropie de veșnicie, viața umană de cea divină: „Dumnezeu cel iubitor devenit ocean interior al Celui ce S-a jertfit ca om și rămânând în stare permanentă de jertfă, inundă cu viața lui și transfigurează și dă viață veșnică

¹ *Liturghier*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2000, p 182.

² Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004, p. 441.

tuturor celor ce voiesc să o primească, înnoind și transfigurând și unind deplin cu ei și cosmosul legat de ei.”³ Viața nouă a creștinului, primită din această stare a lui Hristos ca Jertfă, ne indică și planul cu totul deosebit al vieții în Hristos prin realizarea unei comuniuni între cei care se împărtășesc. De aici, Sfântul Apostol Pavel va prezenta în Epistola I Corinteni 10, 16, unitatea tuturor celor ce se împărtășesc dintr-o pâine. De aceea s-a spus că pe baza comuniunii și unității tuturor cu Dumnezeu în Euharistie, se poate vorbi despre faptul că aceasta este „Taina Împărăției lui Dumnezeu.”⁴

Noutatea euharistică anticipează în chip deosebit prin moartea și învierea Domnului, moartea și învierea noastră: „...Euharistia este și pentru noi o pregătire pentru moartea reală, prin moartea tainică mai accentuată ce o trăim prin ea, dar și pentru depășirea ei în înviere, și pentru împărtășirea noastră mai adevărată de Hristos cel aflat în starea de înviere și de deplina moarte tainică după înviere, împărtășire ce va avea loc când și noi vom fi înviați cu Hristos.”⁵ Pentru a putea trăi plenar în Hristos, noi trebuie să murim față de păcat și să înviem în Hristos și cu Hristos.

Noi mărturisim în cultul ortodox sub formă de cerere, adresându-ne lui Dumnezeu să ne dea nouă a ne împărtăși mai cu adevărat cu Hristos în ziua cea neînserată a Împărăției Sale.⁶ Acest lucru ne descoperă o altă însemnătate. Nu deducem de aici că Euharistia nu este Hristos Cel real, ci că noi încă nu am trecut prin moarte și înviere asemenea Domnului, însă după ce vom face experiența morții și învierii Sale, ne vom împărtăși deplin cu El.

Atunci când ne împărtășim împreună din potir, toți cei de față în comuniune cu toți credincioșii suntem în cel mai plener raport cu Dumnezeu. Viața euharistică devine viață de comuniune și extindere în Biserică. Majoritatea teologilor au observat această comuniune ca realizare a Bisericii în calitate de Trup tainic al Domnului (Efeseni 5). „Euharistia, prin speciile sale de pâine și de vin, simbolizează unitatea Bisericii. Fiind Trupul și Sângele lui Hristos, pline de Duhul Lui, care este Duhul comuniunii, Euharistia realizează comuniunea și unitatea eclezială a tuturor mădulelor lui Hristos, realizează în mod plener Biserica, ca Trup al lui Hristos din toți cei botezați și pecetluiți de Hristos în Duhul și prelungește pe Hristos cel comunitar și sobornicesc în fiecare mădule al Trupului Său.”⁷ Omul este prin excelență ființa rațională și capabilă de dialog, iar aspectul central al dialogului este cel care are o consistență deschisă spre veșnicie. Aceasta este împărtășirea cu Hristos, care prin împărtășire Se unește cu noi real. Trupul și Sângele Domnului se unește cu al nostru păstrându-ne caracterul uman deschis

³ *Ibidem*, p. 443.

⁴ Alexandre Schmemmann, *Euharistia Taina Împărăției*, trad. de Pr. Boris Răduleanu, Editura Anastasia, București, 1993, p. 33.

⁵ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, Ediția a III-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003, p. 89.

⁶ *Liturghier*, p. 180.

⁷ Pr. Prof. Dumitru Radu, *Caracterul ecleziologic al Sfintelor Taine și problema intercomuniunii*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1978, p. 264.

îndumnezeirii. Părintele Dumitru Stăniloae subliniază aspectul vieții euharistice referindu-se la efectele ce le produce Euharistia în viața celor care o primesc: „În Euharistie, noi mâncăm trupul Lui și bem sângele Lui, mort și înviat și pnevmatizat. Prin aceasta ele dau calitatea lor și trupului și sângelui nostru, care poartă astfel în ele împreună cu Hristos moartea tainică în Dumnezeu și pregustarea învierii ce se lucrează în ele.”⁸

Prin cele menționate mai sus, observăm că în Ortodoxie, Sfintele Taine sunt ele însele viața Bisericii. Acest lucru nu trebuie privit izolat, adică să nu se gândească la faptul că Tainele pot fi doar obiect de cercetare sau ca având un aspect ezoteric. Toți cei botezați sunt invitați să-și înnoiască haina inițială prin beneficiile oferite de ospățul euharistic. Unindu-ne cu Hristos și păstrând unitatea între noi, realizăm deplinătatea Bisericii, în calitate de Trup mistic al Domnului. Viața nouă pe care părintele Stăniloae o prezintă în teologia sa este cea după chipul Treimii Celei Sfinte.

Prezența și lucrarea lui Dumnezeu în viața umană prin Euharistie

Termenii de *prezență* și *lucrare* a lui Dumnezeu în creație și Biserică, ne trimit la Izvorul absolut și la intervențiile Sale reale în lume. Însăși denumirea de Taină are o legătură strânsă cu impactul acestor termeni, întrucât „Dumnezeu este cel care lucrează prin săvârșitorul ei, prin preot.”⁹ Prezența aceasta tainică a lui Hristos în Taine este evidențiată în special de Sfânta Împărtășanie, care atestă și confirmă realul adus de Întruparea lui Dumnezeu în mijlocul creației. Dialogul veșnic dintre om și Dumnezeu, se desprinde din prezența Sa în viața euharistică. De fapt, această prezență și lucrare totodată a lui Hristos în Euharistie este o nouă realitate, una viitoare ce exprimă gradul concret de iubire desăvârșită între Dumnezeu și creație.

Din textul evanghelic, reiese clar faptul că în viitor Mântuitorul va rămâne prezent în Euharistie, până la sfârșitul veacurilor, pentru desăvârșirea întregului popor al mântuirii (Luca 22, 19; Marcu 14, 22-24; Matei 26, 29, ș.u.). Textele din care reiese adevărul despre starea prezentă a lui Hristos în Euharistie sunt folosite de părintele Stăniloae pentru sublinierea faptului că „Mântuitorul instituie formal Taina Euharistiei la Cina cea de Taină, atât prin cuvintele cât și prin prima săvârșire a ei de către El însuși.”¹⁰ Din aceste cuvinte reiese clar faptul că „Euharistia își are temeiul în jertfa de pe cruce a Mântuitorului, iar pe de alta, că în ea va fi prezent în toate timpurile viitoare trupul și sângele Său cel înviat.”¹¹

Euharistia este după cum arată părintele Stăniloae, prezența reală și lucrătoare a lui Hristos în Biserică, deschisă spre unirea tuturor cu Dumnezeu prin

⁸ Pr. Prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică*, vol. III, p. 92.

⁹ Paul Evdokimov, *Ortodoxia*, trad. de Dr. Irineu POPA, Arhiereu Vicar, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, p. 288.

¹⁰ Pr. prof. dr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică*, vol. III, p. 98.

¹¹ *Ibidem*, p. 100.

iubirea veșnică, lucrare imprimată în lume de Duhul Sfânt, ca *bogăție unitară*¹².

Prezența lui Hristos și a Duhului Său în Biserică prin Euharistie, întărește starea de comuniune a tuturor membrilor Trupului tainic al Domnului. Această prezență se raportează la ansamblul credincioșilor, la comuniunea între ei și cu Dumnezeu, deoarece, prezența euharistică nu este izolată, ca o lucrare individuală, ci nevoia de comuniune reflectă din faptul că Hristos locuiește în toți cei care se adună spre a se împărtăși.¹³ Părintele Stăniloae menține afirmația ideii conform căreia, explicația modalității prin care se preface pâinea și vinul în însuși Trupul și Sângele Domnului, rămâne o adâncă taină ce nu poate fi epuizată la nivelul discursului. Doar mărturia despre această lucrare rămâne deschisă celor care doresc să-L cunoască pe Dumnezeu cu adevărat.

Prezența aceasta a lui Hristos nu se face în chip singular, ci El lucrează oferindu-Se întregii Biserici. Lucrarea Sa este simțită în comuniune. De aceea, „Euharistia este a Bisericii, a comunității.”¹⁴ Despre lucrarea lui Hristos în Euharistie și prezența Sa în cei care se împărtășesc, cât și despre autenticitatea Euharistiei au vorbit majoritatea Părinților. În sensul acesta, Sfântul Ignatie Teoforul, în Epistola către Smirneni, vorbește despre condamnarea celor ce neagă prezența reală a lui Hristos în Euharistie, de unde decurge și moartea lor duhovnicească: „De Euharistie și de rugăciune se depărtează, pentru a nu mărturisi că Euharistia este trupul lui Mântuitorului nostru Iisus Hristos, trupul, care a pățimit pentru păcatele noastre și pe care Tatăl, cu bunătatea S-a, L-a înviat. Așadar cei care se împotrivesc darului lui Dumnezeu, mor datorită tăgădei lor. Le-ar fi de folos să iubească, pentru ca să și învieze.”¹⁵ Sfântul Ignatie, recomandă credincioșilor să nu aibă nici un fel de părtașie cu cei care neagă realitatea prezenței lui Hristos în Euharistie.

Problema aceasta a prefacerii darurilor de pâine și vin, precum și cea a prezenței și lucrării lui Dumnezeu prin materia pe care Și-a asumat-o, Trupul și Sângele Său, a fost în centru preocupării oamenilor încă de la început, după cum a arătat Sfântul Apostol Pavel sau Sfântul Ignatie Teoforul. În perioada modernă, lumea contemporană se luptă cu o criză spirituală ce încearcă să scoată în numele științei, ideea de Dumnezeu prezent și lucrător în lume. Unul dintre promotorii moderni ai negației prezenței lui Hristos în Euharistie a fost Isaac Newton, care încearcă să explice că, din punct de vedere fizic nu se poate vorbi despre o unire

¹² Pierre Jean Labarrière, *L'Existence reconciliée*, Paris, Desclée de Brouwer, 1967, p. 102.

¹³ E. H. Schillebeeckx, *La présence du Christ dans L'Eucharistie*, Traduit du néerlandais par M. Benzerath, Paris, Les Editions du Cerf, 1960, p. 96.

¹⁴ Monah Paulin Ilucă, *Euharisto-Centrismul între cadre secularizate*, teză de doctorat, Editura Biblioteca Națională a României, București, 2011, p. 77.

¹⁵ Sfântul Ignatie Teoforul, *Epistola către Smirneni*, VII, 1, în col. „PSB”, vol. 1, trad. de Pr. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979, p. 184.

a lui Dumnezeu cu omul, cu materia. De aici el demonstrează prin procedee fizice, că pâinea și vinul rămân pâine și vin în continuare.¹⁶

Pentru a crea o situație controlată asupra acestor critici, preluate sub o formă aplicată de protestantism în numele simbolismului¹⁷, Serghe Bulgakov, încearcă să prezinte în lucrarea *Dogma Euharistică*, un raport între prefacere și realitatea materiei. Trecând prin comparația viziunii aristotelice asupra materiei și a raportului acesteia cu spiritul, teologul rus ajunge să prezinte pâinea și vinul ca elemente de care Se folosește Dumnezeu pentru a ne ridica pe noi la o stare transcendentă.¹⁸

Părintele Stăniloae subliniază faptul că realitatea prefacerii materiei depășește înțelesul schimbării fizice și din acest realism, noi „socotim că e de cugetat că Trupul și Sângele lui Hristos pătrund așa de mult prin Duhul din ele în pâinea și vinul euharistic, încât devin temelia și conținutul lor nevăzut.”¹⁹ Părintele întărește raportul strâns ce există între materie și lucrarea lui Dumnezeu, anticipând prin acest discurs realitatea vieții veșnice, marcată prin prezența lui Hristos Euharistic. Dumnezeu este prezent în lume până la sfârșitul veacurilor în gradul cel mai înalt prin Euharistie. Moartea și existența spre eternitate se întrepătrund și Euharistia devine cale spre Împărăția lui Dumnezeu.

Euharistia este prezența reală a lui Hristos în lume și împărtășirea celor care alcătuiesc Trupul tainic al Domnului nu se poate realiza decât în unire și comuniune deplină, adică în Biserică. Din acest motiv se recomandă ca toți creștinii care se apropie de sfârșitul pământesc să fie împărtășiți cu Hristos, marcându-se raportul dintre prezența lui Hristos în lumea de aici și în cea de dincolo. Dacă aici încă suntem într-o stare nedeplină, dincolo vom participa la realitatea deplină a Împărăției lui Dumnezeu și la vederea lui Dumnezeu.

Euharistia, hrană pentru dobândirea Împărăției

Viața sacramentală este viața în Hristos. Oamenii, numai trăind o viață duhovnicească, hrănindu-se cu Trupul și Sângele Domnului, după cum El Însuși a exclamat, vor putea să aibă o viață autentică în Hristos. Efectele pe care le produce această Taină sunt fără îndoială cele de înnoire a vieții.

Părintele Stăniloae vorbește despre o adaptare a vieții noastre la viața lui Hristos, iar Pavel spune că după ce L-a cunoscut pe Hristos nu mai trăiește el, ci Hristos este Cel ce trăiește în El (Galateni २, २०). Aceasta este realitatea Împărăției care se deschide odată cu venirea lui Hristos și împlinirea ei prin Biserică. Euharistia cuprinde forța de transformare a omului pentru Împărăție și a recuperării tuturor în Hristos, prin schimbarea raportării și orientării

¹⁶ Loup Verlet, *Cufărul lui Newton*, trad. de Ion Doru Brana, Editura Nemira, București, 2007, p. 47.

¹⁷ Wolfhart Pannenberg, *Teologia Sistematică*, vol. III, introducere și traducere de Pr. Dr. George Remete, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe, Alba-Iulia, 1999, p. 64-67.

¹⁸ Serghei Bulgakov, *Dogma Euharistică*, trad. de Pr. Paraschiv Angelescu, Editura Paideia, București, 2000, p. 3-43.

¹⁹ Pr. prof. dr. Dumitru STĂNILOAE, *Spiritualitate și comuniune*, p. 524.

biologice asupra darurilor de pâine și vin prefăcute, „de aceea ne împărtășim mulți credincioși de ele și ne împărtășim tot mai des, dând puțința lui Hristos să devină tot mai mult Ipostasul central al tuturor celor ce se împărtășesc.”²⁰

Între persoanele umane și Hristos se realizează o comunicare reală a Împărăției cerurilor. Împărăția cerurilor este taina lui Hristos coborâtă la înțelegerea umană. Absența Împărăției este consecința lipsei comuniunii depline. Însă această absență are și o motivație pozitivă, ca așteptare a zilei celei neînserate și unirea deplină a omului cu Dumnezeu. Biserica inaugurează și lucrează Împărăția lui Dumnezeu, care se situează odată cu Întruparea Logosului în lume, în lăuntru nostru (Luca 17, 21). Euharistia devine hrana care îl aduce pe om în Împărăția lui Dumnezeu.

Euharistia are o profundă caracteristică eshatologică. Începând cu mărturiile evanghelice și apostolice despre vestirea morții Domnului până la venirea Sa din nou, împărtășirea este ea însăși o parusie, o reală prezență în lume a lui Hristos prin Duhul Său Cel Sfânt.²¹

Hrana duhovnicească, euharistică, cuprinde lumea ce se deschide lui Dumnezeu la nivelul dialogului viu și real. Prin Euharistie, noi pregustăm darurile viitoare, bunurile viitoare, comunitatea liturgică devine una cu perspectivă eshatologică.²²

Părintele Stăniloae vorbește despre comuniunea deplină din viața viitoare, a omului cu Dumnezeu, deschisă de Sfânta Euharistie, în felul următor: „Sfânta Împărtășanie este arvuna cămării de nuntă deplin vădite din viața viitoare, a Cinei de Taină fără sfârșit, a fericitului ospăț al dragostei și al deplinei comuniuni neîncetate.”²³

Prin Euharistie noi ne împărtășim din iubirea veșnică a lui Dumnezeu și ne apropiem de Împărăția Sa. Viața veșnică ce se descoperă prin Euharistie este darul lui Dumnezeu făcut firii umane pe care a asumat-o și a deschis-o planului etern. Taina lui Hristos din Euharistie este descoperirea Treimii Celei mai presus de fire și a noutății pe care ne-o aduce Împărăția Acesteia. Darul lui Dumnezeu din Euharistie indică schimbarea creaturii căzute în păcat și orientarea acesteia spre viața veșnică. Prin împărtășire noi ne umplem de dragostea dumnezeiască, care se transmite tuturor generațiilor ca hrană și băutură, ca leac al nemuririi, prin Biserică, în special prin Liturghie: „Așa se realizează în Hristos Împărăția Sfintei Treimi și a dragostei. Iar Sfânta Liturghie este trăirea anticipată a acestei Împărății. Și această trăire se prelungește în comunitatea continuă a Bisericii.”²⁴

²⁰ Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune*, p. 525-526.

²¹ Johannes BERTZ, „Eucharist”, în *Sacramentum Mundi an Encyclopedia of Theology*, vol. II, Adolf Darlap (Gen. Ed.), Burns & Oates, London, 1968, p. 257-267.

²² Johannes Bertz, *op. cit.*, p. 259.

²³ Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune*, p. 589.

²⁴ *Ibidem*, p. 622.

Darul euharistic rămâne pentru noi o realitate veșnică sau una ce deschide veșnicia. Sfânta Împărtășanie este un bun al veacului prezent, cât și al celui viitor. Deasa împărtășire ne transpune încă din această viață spre orientarea Împărăției cerurilor. Părintele Stăniloae insistă așadar în întreaga sa operă asupra intensității lucrării lui Dumnezeu în viața umană și în special în Sfânta Euharistie. Viața veșnică și răspunsul veșnic, personal și liber este caracteristica ce o transmite împărtășirea pentru dobândirea acestor bunuri în Împărăția cea veșnică. Rugăciunea fără intensitatea euharistică rămâne o lucrare nedeplină de încercare a comuniunii cu Dumnezeu. Din motivul acesta, părintele Stăniloae observă că toți oamenii vor participa la veșnicia lui Dumnezeu și la Împărăția Sa, însă din diferite stări: fericire sau chin. Chiar în rugăciunile din rânduiala împărtășirii se vorbește despre caracteristica Euharistiei ca foc arzător, pentru unii al iubirii, pentru alții chinului, în ambele cazuri, fără sfârșit.

Concluzii

Taina euharistică, potrivit părintelui Stăniloae, cunoaște o extindere desăvârșită în direcția dialogului dintre Dumnezeu și creație. Am arătat în acest studiu cum se manifestă Euharistia ca Taină în viața umană. Echilibrul duhovnicesc pe care îl inaugurează această Taină este starea în Împărăție. Dacă tema predicii lui Hristos în Evanghelie este Împărăția cerurilor și dobândirea acesteia de către om, în Biserică, prin Euharistie, cei care se împărtășesc deja gustă din ospățul Stăpânului.

Hristos euharistic, depășește îngustimea și starea grosieră a lumii acesteia. Sfânta împărtășanie nu este similară hranei obișnuite, ea depășește această stare cu implicații solitar biologice și cuprinde în sine realitatea divino-umană așa cum există ea în Persoana Logosului Întrupat. Am subliniat faptul că Hristos nu Se oferă pentru persoanele ce se împărtășesc pentru a le hrăni și a le ține într-o stare izolată, ci le deschide spre veșnica comuniune cu Sine și cu ceilalți. Aceste aspecte pot fi înțelese în baza întrupării Domnului, în starea de cheneză și înviere. Schimbarea pe care o produce împărtășirea este impregnarea vieții veșnice. Prin renunțare, smerire și ascultare, omul legat de Hristos prin Euharistie se deschide planului superior de existență. Sfânta Împărtășanie deschide accesul omului și-i netezește calea spre Împărăția lui Dumnezeu. Doar în starea de înviere duhovnicească și comuniune cu Hristos prin Euharistie, omul poate să dobândească starea veșnică de unire deplină cu Dumnezeu. Prin unirea cu Trupul lui Hristos, omul se înnoiește și își păstrează calitatea personală de fiu al lui Dumnezeu, chemat la comuniune. Prin Euharistie omul se unește cu Hristos păstrându-și caracterul propriu nealterat și neschimbat. Acesta este mesajul pe care ni-l transmite părintele Stăniloae prin învățătura despre Euharistie: contemplarea bunurilor viitoare și unirea cu Dumnezeu.

Am arătat că în Euharistie, omul primește adevărata hrană și adevărata băutură și am accentuat aspectul înnoitor al acestei Taine. Euharistia este Taina unității prin excelență și semnul pe care ni l-a lăsat Hristos până la a doua Sa

venire. Lucrarea reală a lui Hristos prin Euharistie ne descoperă iubirea pe care o are Dumnezeu față de creație și realitatea așteptării unirii tuturor cu El în eshaton, începând cu viața aceasta. Unirea tuturor cu Dumnezeu și participarea tuturor la Dumnezeu este ideea centrală a teologiei și gândirii părintelui Dumitru Stăniloae.

Bibliografie selectivă

*** *Biblia* sau *Sfânta Scriptură*, Ediția Sinodală, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1968.

*** *Liturghier*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2000.

Sfântul Ignatie Teoforul, *Epistola către Smirneni*, VII, 1, în col. „PSB”, vol. 1, trad. de Pr. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.

Stăniloae, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, Ediția a III-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003.

Idem, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004.

Bertz, Johannes, „Eucharist”, în *Sacramentum Mundi an Encyclopedia of Theology*, vol. II, Adolf Darlap (Gen. Ed.), Burns & Oates, London, 1968.

Bulgakov, Serghei, *Dogma Euharistică*, trad. de Pr. Paraschiv Angelescu, Editura Paideia, București, 2000.

Evdokimov, Paul, *Orthodoxia*, trad. de Dr. Irineu POPA, Arhiepiscop Vicar, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996.

Ilucă, Monah Paulin, *Euharisto-Centrismul între cadre secularizate*, teză de doctorat, Editura Biblioteca Națională a României, București, 2011.

Labarrière, Pierre Jean, *L'Existence reconciliée*, Paris, Desclée de Brouwer, 1967.

Pannenberg, Wolfhart, *Teologia Sistematică*, vol. III, introducere și traducere de Pr. Dr. George Remete, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe, Alba-Iulia, 1999.

Radu, Pr. Prof. Dumitru, *Caracterul ecleziologic al Sfintelor Taine și problema intercomuniunii*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1978.

Schillebeeckx, E. H., *La présence du Christ dans L'Eucharistie*, Traduit du néerlandais par. M. Benzerath, Paris, Les Editions du Cerf, 1960.

Schmemmann, Alexandre, *Euharistia Taina Împărăției*, trad. de Pr. Boris Răduleanu, Editura Anastasia, București, 1993.

Verlet, Loup, *Cușărul lui Newton*, trad. de Ion Doru Brana, Editura Nemira, București, 2007.